

Billund omkring årtusindskiftet

Historier om gamle Billund borgere

Vi har samlet en række små historier om de håndværkere og handlende, som var med til at skabe byens nyere udvikling.

Billunds udvikling er mere end historien om LEGO. Et bysamfund forudsætter håndværkere og handlende til at betjene det lokale samfund. Vi har samlet 10 små historier om nogle af disse personer, der troede på, at de havde en fremtid i Billund, og hvordan de byggede deres virksomheder op.

Historierne er skrevet omkring 1999-2000. Der er derfor mange referencer til steder og personer, som måske kun er kendt af ældre mennesker her i byen. Men teksten har fået lov til at stå uforandret. Ingen af personerne er i 2024 nulevende, men deres bidrag til byens udvikling fortjener at blive genfortalt. De enkelte historier kan læses uafhængigt af hinanden.

Artiklerne er skrevet af Linda Nielsen og blev på daværende tidspunkt bragt i Billund Ugeavis.

Billund omkring årtusindskiftet

En forretning der er forsvundet.

Mælkeudsalget på Lærkevej.

Oda og Alfred Christensen kom til Billund i 1960. Alfred havde arbejdet i Søby brunkulslejer fra 1946 til 1959, hvor det firma han arbejdede for lukkede. – Arbejdsløs – det var ikke noget for Alfred og Oda, og han havde flere gange talt om, at de kunne tænke sig at komme til Billund for at se LEGO og evt. søge arbejde der, og nu var lejligheden der så. Efter at have set på Byen og mulighederne skulle de have mælk med hjem til bopælen i Brande, så de gik til bageren. Mælk kunne i Billund kun købes på mejeriet og kun mellem 9 og 11 om formiddagen. Så var idéen født, det var selvfølgelig et mælkeudsalg byen manglede.

En af de følgende dage tog Alfred Christensen igen til Billund, han fik en samtale med manden på teknisk forvaltning, Quist-Sørensen, om en grund, og det blev på marken, på det der skulle hede Lærkevej. Vejen var påbegyndt, men sluttede ved nr. 12. resten var kun en sti. Huset der blev valgt var et typehus fra Husby huse, som bygherren fik 29 dage til at bygge, og huset kostede 29.000.kr. Den 1. april 1960 åbnede Oda og Alfred deres forretning i det nye hus på Lærkevej 16.

Det skulle jo være et mælkeudsalg, så Alfred henvendte sig på mejeriet, for at få mælk derfra, men det kunne ikke lade sig gøre, for der var en anden der kørte mælk ud i byen, og Alfred måtte så se, hvor han kunne få mælk fra, men dagen efter ringede mejeribestyreren, at den anden havde sagt op, så nu kunne Alfred overtage ruten.

Alfred kørte rundt i byen og leverede mælk, medens Oda passede butikken på Lærkevej. Der blev solgt mælkeprodukter, brød og is. På et tidspunkt ville de også have Oma margarine i butikken, men det gav problemer med andre lokale handlende, hvilket der dog hurtigt blev fundet en løsning på.

Butikken var ikke særlig stor, og efter 2 år, købte Alfred så grunden på det andet hjørne, og byggede Lærkevej 14. Det blev en tømrer fra et nabosogn der skulle bygge det, og han fik 1½ måned til det, for huset på Lærkevej 16 var solgt og skulle fraflyttes. Det blev senere til urmager og guldsmedeforretning.

Hvis håndværkerne ikke var i gang med byggeriet, når Alfred kom hjem fra sin mælketur midt på formiddagen, blev mester ringet op, og bedt om en forklaring på, hvorfor de ikke arbejdede på byggeriet.

Når Alfred Christensen fik en idé, så skulle der ske noget og det med det samme. Da de skulle flytte i det nye, ville han have et rigtig Karolineskilt med både pige og ko på, så han ringede til Mejeri-kontoeret i Aarhus for at få et, men det havde man ikke, så tilbød han at få et lavet, så kunne de købe det af ham. Et par dage senere fik han besked om, at skiltet nu var ved at blive lavet.

Billund omkring årtusindskiftet

Der var ikke nok for Alfred Christensen at lave med mælkebilen, han var færdig til middag og havde så hele eftermiddagen. Han byggede derfor en minkfarm i grusgraven på Kratbanken, så han havde noget at arbejde med om eftermiddagene.

Så kom lufthavnen i slutningen af 1964, og ret hurtigt derefter begyndte Alfred at køre hyrevogn. I 1965 solgte de forretningen til mejeriet og flyttede på Toften. Mejeriet drev forretningen videre med bestyre i nogen tid, indtil den blev solgt til andet formål . Der har bl.a været købmand, fotograf og antikhandel.

Alfred Christensen fik stadig kreative idéer, bl. a. ville han gerne bygge et garageanlæg ved lufthavnen, men det kunne ikke lade sig gøre.

I 1972 søgte Alfred Christensen så ind til Sterling Airways, og blev ansat i Cateringen, hvor han arbejdede til han i 1992 gik på pension.

Billund omkring årtusindskiftet

En butik der er borte.

Møbelpolstre/sadelmager.

Lili og Bent Hansen kom til Billund i august 1960 fra Stockholm i Sverige, hvor de havde arbejdet ca. 4 år.

Bent Hansen påbegyndte sin uddannelse som møbelpolstre i 1950 på en fabrik i Nykøbing Mors, men Bent Hansen stammer fra Gedser og Lili fra Bjerringbro.

Det var familien, som boede i Billund og arbejdede på LEGO, der opfordrede dem til at komme til Billund, da her ikke var nogen møbelpolstrer, og de unge gerne ville starte deres eget. De første par år blev det til arbejde på LEGO, og til at bo til leje i et hus på Fasanvej nr. 7, som LEGO havde bygget. Det var stadig i tankerne, at de ville starte egen værksted, og Bent Hansen søgt om tilladelse til at bygge værksted i forbindelse med det hus de boede til leje i, men det kunne ikke lade sig gøre, da husene der var pålagt klausul, så de måtte se sig om efter noget andet. Det blev så i første omgang hos Vagn Jensen, (Vagn Vejmand) på Bogfinkevej, hvor Bent Hansen startede med at polstre møbler i den del af udhuset, hvor Inga og Vagn senere havde vaskeri. Arbejdet i det lille værksted foregik om aftenen, medes de om dagen stadig arbejdede på LEGO.

En dag, hvor Bent Hansen var hos købmanden, det var Christensen (HC), gjorde denne ham opmærksom på at sparekassen, som da lå omme på Buen, blev til salg. Sparekassen ville flytte i nye lokaler på Hovedgaden, så nu var det med at være ude om sig. Bent Hansen tog kontakt til Sparekassens bestyrer, som var Hans Jensen – sognerådsformand gennem mange år – og det kunne nok lade sig gøre med den handel.

Billund omkring årtusindskiftet

I april 1962 overtog Bent Hansen så Sparekassens bygning på buen, og de kunne begynde at indrette deres nye hjem, og værksted, men stadig arbejdede de på LEGO, for der var ikke så meget arbejde med polstring, at de kunne undvære den indtægt. I huset var der en lille butik, og i den fik de tæpper og møbler i kommission fra en forretning i Grindsted.

Men efterhånden blev der mere gang i arbejdet på værkstedet og LEGO og Legoland blev gode kunder. Det blev en aftale, at Bent selv kunne gå rundt på fabrikken og se, om der var noget der trængte til at blive gjort i stand, så arbejde manglede der ikke, og nu arbejdede de begge i værkstedet.

Da Billund Boligmontering blev åbnet, stoppede de med møblerne og tog i stedet rideudstyr ind. Meget af seletøjet lavede Bent Hansen selv, og med travbanen blev der også noget der skulle repareres. Der var altid noget at lave, var der ingen seletøj, var der møbler og omvendt, Som regel var der arbejde der ventede 3 mdr. frem i tiden, der blev oparbejdet en stor kundekreds og forretningen gik godt. I week-enderne tog de rundt på diverse markeder og solgte deres seletøj.

I 1988 henvendte Billund kommune sig til Bent Hansen for at købe ejendommen, da man havde planer om at bygge ældrecenter på stedet. Det var med stor vemod at forretningen måtte lukkes. Så i november 1988 blev bygningen solgt til kommunen, og Bent Hansen stoppede efter 27 år som sadelmager og møbelpolstre i Billund.

Billund omkring årtusindskiftet

Firma der er forsvundet.

Billund Cementstøberi.

Billund Cementstøberi, der i en årrække leverede byggematerialer til byggeriet i Billund lå tilbage trukket fra Vejlevej, der hvor parkeringspladsen ved skolen og noget af plejehjemmet ligger i dag. Dets ejer var Christian Bjerrum, som kom fra Glejbjerg. Han startede ved landbruget, men i 1927 købte han en lastvogn og ville til at drive vognmandsforretning. Det gik ikke rigtig, som han havde forestillet sig, så han gik tilbage til landbruget i nogle år. I 1939 prøvede han igen med vognmandsforretningen, men også denne gang opgav han til fordel for landbruget. Så i 1951 kunne det være nok med det landbrug, han solgte sin gård i Grene og flyttede med familien til Billund, hvor han købte huset Hovedgaden 38, der var ejet af en Gylling. Denne Gylling kørte budkørsel i byen med hestevogn. Bjerrum overtog ved købet hestene og budkørslen. Det var dengang, da der stadig kom tog til Billund, og Bjerrum fik derfor kørslen fra stationen til byens forretninger og firmaer med banepakker.

Det varede ikke længe, før hestene blev solgt, for Bjerrum skulle have en lastvogn. Han fortsatte med at køre for banen, samtidig med at han begyndte at handle med brændsel, som han hentede i Vejle, det var koks og briketter. Han var også med i formbrændsel fabrikationen her i Billund. Med tiden fik han også salg af olie som han leverede til forbrugerne i tønder.

Sidst i 1950-erne købte han cementstøberiet på Vejlevej af Søren Christensens enke og drev det videre, samtidig med at han solgte forskellige former for byggematerialer. Cementstøberiet gik godt for byen var på det tidspunkt ved at starte den helt store udviklingsperiode, så der var nok at lave, men omkr. 1970 skulle Billund kommune til at bygge plejehjem, og da fik man brug for Bjerrums grund, som han så måtte afstå. Privatboligen fik de lov at beholde. Så byggede han et byggemarked på en grund på Kløvermarken øst for byen, som han åbnede i 1970, og da byen stadig var i udvikling, gik det også godt her.

En trofast medarbejder hos Bjerrum var Niels Peter Christensen fra Vandel, som blev ansat da Bjerrum købte cementstøberiet. Han fulgte med til byggemarkedet, hvor han arbejdede til sin død.

Nu var Bjerrum ved at være nået pensionsalderen, så i 1973 lejede han byggemarkedet ud til Ole Hyldborg Jensen og Torben Rask for 4 år, og efter de 4 år solgte han det til de samme personer.

Selv om han nu var gået på pension, skulle der alligevel ske noget, så han købte møntvaskeriet som lå på butikstorvet, af Søren Ottesen i 1974, men det var ikke nogen guldgrube, så i 1978 lukker han vaskeriet, og sælger maskinerne til Vagn Jensen, der er i gang med at etablere vaskeri på Søndermarksvej.

Huset på Vejlevej 25 A – ved Enggaardskolen – solgte de og flyttede på Systemvej, hvor Edith Bjerrum stadig bor. Chr. Bjerrum døde i 1992.

Billund omkring årtusindskiftet

En forretning der er borte.

Blomsterbutik Hovedgaden 4. Bodil Brun.

Bodil Brun kom til Billund sidst i 30-erne. Hun kom fra Jelling, hvor hun var blevet uddannet som anlægsgartner. Da hun kom hertil, fik hun et stykke jord nord for den nuværende Solsortevej, som hørte til Vagn Jensens forældres gård, nu beliggende på Bogfinkevej. Her plantede hun til med frugttræer og dyrkede også grønsager og blomster, som hun solgte fra den lille trækvogn, hun gik rundt i byen med. Bodil Brun var i familie med Vagn Jensen, og det er hans forældre, der havde fået hende hertil.

I 1939 købte hun et stykke jord, øst for Hovedgaden nede ved åen, af Fru Hylleborg Hansen. Det varede ikke længe, før hun havde fundet et lille træhus et eller andet sted. Huset ankom en dag på en blokvogn og blev sat af på jordstykket. Der var ikke megen plads, så hun måtte bygge til flere gange. Hun startede med en stue og et køkken.

Bodil var meget glad for blomster, og det varede ikke længe, før hun gik så meget op i blomsterne, at hun ikke kunne få tid til at passe frugtplantagen, som så blev nedlagt, og jorden gik tilbage til Vagn Jensen, som nu havde overtaget sin faders gård. Faderen var vejmand og havde ikke taget sig meget af landbruget, men efter Vagns overtagelse af gården, blev der gjort mere ved det, og så tog man også Bodils stykke med.

Bodil fik med årene en god lille forretning, og forsynede byen med blomster, kranse og hvad der ellers var brug for, af den art. Hun kan betegnes som "en glad giver", sådan at forstå, at hvis der kom en i butikken, som boede i nærheden af en, der skulle have en buket sendt ud, så gav hun gerne en buket, hvis kunden ville tage denne buket med og aflevere den. Det tjente hun ikke for meget på, og hun har også glemt at skrive mange af dem, der skulle købe på kredit, fordi hun ville vente med at skrive det op, til hun var alene i butikken, og så var det glemt.

Bodil var meget vellidt, hun var også fuld af godt humør, hun var god til at skrive sange, så hun har skrevet mangan en lejlighedssang til festlige lejligheder her i byen. Hun var også meget engageret i gymnastik og ungdomsforeningen, som hun var formand for i en del år, og hun ledede gymnastikken.

Da Sparekassen ville bygge selv, købte man grunden af Bodil Brun, det var i 1961, men Bodil fik lov til at blive boende i sit lille hus og drive sin forretning videre, indtil man mange år senere skulle udbygge, men så blev der bygget en lille lejlighed i Sparekassens bygning, som hun kom til at bo i som pensionist, de resterende år.

Som pensionist skulle der også ske alt det, hun kunne overkomme. Hun begyndte at male under kyndig vejledning af Svend Aage Madsen, og i 1976 tog hun 10. kl. eksamen i dansk på Midtjysk Forberedelseskursus med et flot 10 tal.

Bodil Brun døde i 1979.

Billund omkring årtusindskiftet

En forretning der er borte.

Cykelforretningen på Buen.

Rigmor Frederiksen kommer fra en af de familier i Grene sogn, som kan føres meget langt tilbage i sognets historie. Peter Frederiksen kom fra Aale og var uddannet smed. Han havde i en del år arbejdet som smedesvend, før han kom til den gamle smed i Billund Marius Christensen, det var på Hovedgaden 11. Forretningen overtog Gunner Sørensen senere og drev den videre til den blev lukket i 1972 efter næsten 25 år.

I den tid Peter arbejdede i smedeforretningen skoede han mange heste, for det første lå smeden lige overfor mejeriet, så kuskene kunne udnytte tiden og lejligheden til at få skiftet hestenes sko, når de nu alligevel var ved mejeriet, men der kom selvfølgelig også alle de øvrige landmænd med deres heste. Desuden blev der lavet alle former for smedearbejde.

Rigmor og Peder boede en del år til leje i huset Hovedgaden 5A, det ligger i dag på adressen Svinget 1. Det var et hus der tilhørte Alfred Høll. Der var to lejligheder i huset, den ene beboede Høll selv, og den anden havde Rigmor og Peter, desuden var der værelser ovenpå, som var udlejer af og til, når der var "bolignød". Lejligheden var ikke særlig stor, stue og soveværelse var lige store, og så var der køkken men ingen vand og sanitet, det var hårdt med to små børn. Her boede de i 14 år, indtil de i 1965 købte Buen nr. 3 af cykelhandler Nissen. Denne havde drevet cykelforretning her i mange år.

Til forretningen hørte også en benzintank, det var en Gulf, men efter nogle år blev den lukket, for de solgte ikke nok. Cykelforretningen ville de drive videre, og det blev så Rigmors job, hun passede butikken og tanken samt deres to piger og det store dejlige hus de nu havde fået. Cyklerne reparerede Peter om aftenen. Han tog 5,- kr. for at lappe en cykel, men lavede også alle andre reparationer på cyklerne. De solgte også nye cykler, og de solgte godt i forhold til antallet af beboere i byen dengang.

Medens de havde forretningen var der ikke noget der hed fritid, heller ikke i week-enderne, men så skiftedes de til at køre ud i landet med pigerne og teltet, for det skulle ikke gå ud over dem, at forældrene havde så travlt. I 1976 blev det for meget, så de valgte at lukke forretningen, og byggede huset om, så det blev til beboelse det hele, og her lavede Peter selvfølgelig også det meste af arbejdet selv.

Da Smedeforretningen blev lukket fulgte Peter og Gunner ad på LEGO, hvor de fortsatte som smede. Peter var grovsmed, og lavede alt udendørs smedearbejde, og al varme med radiatorer og des lige. Han blev på LEGO indtil han gik på pension som 64 årig. Da havde hans helbred også taget skade af det hårde arbejde, så han var ikke rask derefter.

Da butikken blev lukket, var pigerne også så store, at de ikke behøvede deres moder omkring sig hele tiden, så Rigmor kom tilbage til LEGO, hvor hun havde arbejdet i sine unge dage. De havde begge to en god tid på LEGO, hver på deres måde.

Billund omkring årtusindskiftet

I 1988 mente kommunen at området omkring Buen nu stod til forandring, så de købte husene også Rigmor og Peters. Derfor købte de et hus på Egevænget, hvor Rigmor stadig bor. Peter døde i julen sidste år 77 år gammel.

Billund omkring årtusindskiftet

En forretning der er forsvundet.

Grillbaren.

Hans Ottesen, der stammer fra Vejle, kom til Billund i 1966 på opfordring af sin bror Søren Ottesen. Hans havde indtil da været i butik hos den anden bror i Vejle, der var herreekviperingshandler. Det var så meningen, at han skulle starte en butik i Billund, men grunden de havde udsøgt, nåede de ikke at få, og så skulle han finde på noget andet. Søren foreslog så, at Hans skulle starte en pølsevogn, for han var meget glad for pølser.

Søren havde bygget sin nye butik på Centervej, så huset på Vejlevej 17 var ledigt. Her søgte de kommunen om tilladelse til at indrette en pølsebar, det var Søren der måtte søge, for Hans var ikke gammel nok. Kommunen gav tilladelse og sendte sagen videre til amtet, og amtet gav også deres samtykke. Så viste det sig, at kommunen slet ikke var glade for beliggenheden, og havde håbet at amtet havde afslået, da udkørslen var til amtsvej, men da det ikke skete, var problemet kommet tilbage til kommunen, og så måtte man gøre noget. Kommunen tilbød en grund andet steds, vor Hans kunne ønske det, og det blev på Hans Jensens vej et stykke fra boghandleren. Her stillede han så sin lille pølsebar op, det var et færdigt træhus, men de skulle selv lægge gulv og sætte fliser op og foretage den øvrige indretning.

De sidste par døgn inden åbningen, blev der ikke tid til megen søvn. Søren forsøgte at lægge fliser, men så kom Henning S. Nielsen forbi. Han gav udtryk for, at Søren vist ikke havde megen forstand på det med fliser, og så fortsatte han til de var lagt færdigt. Til gengæld serverede Søren æbleskiver for ham og de øvrige svæveflyvere på åbningsdagen.

Billund omkring årtusindskiftet

Hans havde været i lære i en pølsevogn i en uge, så kunne han lave Hot Dog, og resten måtte han så erfare sig til undervejs.

Efter godt to år på stedet, blev der noget trangt omkring baren, kommunen havde byggemodnet marken, lavet veje, og havde udstykket flere grunde, der nu var ved at blive bebygget. Han begyndte nu at se sig om efter et andet sted, og kommunen tilbød ham en grund på Gammelbro, men det ville han ikke acceptere, han ville have en grund der lå ud til befærdet vej og pegede på grunden ved Vejlevej, men her var der en have i vejen. Det blev dog ordnet, og så begyndte Hans at bygge den Grillbar vi kender, og som først blev sløjfet sidste år.

Den nye forretning blev på 100 m² og ligeledes 100 m² beboelse, som Jytte og Hans har tilbragt det meste af deres tid i Billund der med at servicere byens befolkning med de forskellige retter, der med årene kom på menuen. I 1995 lejede Hans forretningen ud til nogle vietnamesere, som drev den videre, indtil kommunen købte huset, for også at rive det ned.

Hans's egen kommentar var "Jeg havde forventet, at skulle stille træskoene med en Hot Dog i hånden, men sådan skulle det så ikke være"

Efter en god lang ferie, hvor Jytte og Hans havde deltaget i forskellige kurser, blev det for meget med den lediggang, og Hans fik kørekort til bus. Han kontaktede forskellige firmaer i området for at søge arbejde, og fik efter samtale arbejde hos Bent Thykjær med besked om, at han kunne starte dagen efter. Så nu kan vi træffe Hans bag rattet i en bus, hvis vi kommer på de strækninger han kører.

Træhuset som Hans startede i findes måske stadig, det blev solgt til Bøvl, og for få år siden stod det stadig i Bøvl, så stopper du en dag op for at købe en pølse der. Da besøger du et stykke lokalhistorie.

Billund omkring årtusindskiftet

Et firma med butik, der er forsvundet.

Hovedgaden 18, Malerforretningen.

I 1920-erne tilhørte Hovedgaden 18 den daværende malermester Kring, hvorfra han drev sin malervirksomhed. Denne flyttede fra byen i 1930, hvor så Anna og Alfred Pedersen overtog huset og virksomheden.

Anna Pedersen stammede fra Båstlund, og Alfred Pedersen fra Jelling. Alfred Pedersen havde også fået sin uddannelse hos den lokale maler i Jelling.

Der var ikke andre malere i det nære område, så Pedersen havde nok at lave. Efter krigen blev der særlig meget, da der skulle ryddes op efter den tyske besættelse, og istandsættes overalt, så livet hurtigst muligt kunne komme tilbage til det normale.

Tiden gik og der kom 4 børn i familien. En af dem er Ib, som også blev maler. Han blev uddannet i sin faders forretning som bygningsmaler. Efter den endte læretid, påbegyndte han en større Odyssé, med arbejde hos andre malermestre, skole og arbejde i udlandet som bygningsmaler både på Grønland og andre steder i Norden.

I slutningen af 50-erne bliver Anna syg, og Alfred Pedersen bliver i 1959 pludselig indlagt på sygehuset. Tove og Ib boede på det tidspunkt i Norge. De kom nu tilbage til Billund for at tage vare på firmaet. Noget skulle de også have at bo i, så de købte et stykke af Alfred Pedersen køkkenhave, og byggede et hus der.

Alfred Pedersen fik indrettet Billunds første farvehandel d. 1. juni 1962, som Anna skulle passe, hvilket hun også gjorde på tros af sit svigtende helbred. I 1964 døde hun og Ib's søster, Annelise – købmandsuddannet - måtte tage sig af butikken. Samme år gik Alfred og Ib Pedersen i kompagniskab om firmaet. Tove arbejdede i Manufakturhuset, hun er uddannet manufakturhandler.

Den 10. marts 1968 bliver Alfred Pedersen ramt af en bil, da han er ved at krydse Vejlevej, for at komme over på Kroen, hvor Ib og hans søster medvirkede i et amatørskuespil. Hans kvæstelser var så voldsomme, at han døde få dage senere.

Nu overtog Tove og Ib Pedersen så Forretning og firma, og Tove begyndte at passe butikken medens Ib tog sig af malerfirmaet sammen med lærlingene, men i slutningen af 1970-erne holder Ib op med at være bygningsmaler og koncentrerer sig sammen med Tove om forretningen, hvor vareudvalget var blevet meget omfattende. Der var imidlertid også kommet en børneflokk til, på 6 stk. Den yngste, en pige er gået i faderens og farfaderens fodspor og er i dag udlært maler.

Fra farvehandlen blev åbnet i 1962 og til Hans Olesen startede sin forretning på butikstorvet i 1976, var Tove og Ib alene om at klare efterspørgslen i en by i rivende udvikling, så der var nok at se til.

Billund omkring årtusindskiftet

Foruden farvehandlen var forretningen blevet udvidet med indramning af billeder, som blev så spændende en opgave, at da Tove og Ib i 1990, efter 22 spændende og oplevelsesrige år valgte at sælge ejendommen, Ib's fødehjem, tog de afdelingen med indramning af billeder med sig, og som nu, dog i nedsat tempo, giver dem mulighed for gensyn med tidligere gode gamle kunder, nu i deres efterlønssalder.

Ejendommen er nu overgået til blomsterforretning – kiosk. Selve det gamle malerværksted er omdannet til tandklinik.

Billund omkring årtusindskiftet

En forretning der er borte.

Installatør Johannes Carlsen.

Else og Johannes Carlsen som henholdsvis stammer fra Salling og Vejle kom til Billund i 1949 på opfordring af Johannes forældre som stammede herfra. Der var på dette tidspunkt ingen installatør i Billund. På hovedgaden lå der en bygning, hvori der havde været urmager butik, men urmageren var død, og da enken var i familie til Johannes Carlsen, fik de mulighed for at købe den del af huset på betingelse af, at enken blev boende, og de ville påtage sig at passe hende, så længe hun A og LEGO ville gerne have huset væk, så man kunne få opført Systemhuset. Kristiansen tilbød Carlsen, at denne kunne købe et stykke af Kristiansens have, som lå ud til Ole Kirks vej. Det tilbud modtog Carlsen og begyndte at bygge den forretning, som stadig ligger der, men som ikke længere er installatør forretning.

Efter flytningen til Ole Kirks Vej, vi er omkring 1958/59, og det betyder, at udviklingen er så småt ved at tage fart. Carlsen er stadig eneste installatør, men godt i gang med at uddanne svende, som snart kan starte deres egne forretninger. I midten af 60-erne måtte der igen en udvidelse til, for arbejdet voksede og der skulle også et udsalg af elartikler til, så der blev igen bygget. Man havde nu fået skolen, lufthavnen og andre større virksomheder som kunder, samt en stor del af de nybyggede parcelhuse der var i gang i byen. Det gik godt for forretningen. Lige så vel som der var fremgang for Billund, gik det også stødt fremad for familien Carlsen.

Med den stadige fremgang og videreudvikling i Billund blev det igen påkrævet med en udvidelse for installatør firmaet, Johannes Carlsen købte så håndværkergården på den anden side af gaden af LEGO. Det gamle værksted blev lagt til forretningen, som var Elses domæne.

Billund omkring årtusindskiftet

I september måned 1980 modtager Joh. Carlsen en henvendelse fra Dansk EI-forbund om at skrive overenskomst med denne fagforening. Det krævede at Carlsen skulle være medlem af el-installatørens sammenslutning. Inden dette tilsagn var nået frem til forbundet, havde fagforeningen foretaget blokade og krævede en særoverenskomst, som ville forringe firmaets konkurrenceevne i forhold til andre firmaer i området, så det måtte afvises. Fagforeningen "forfulgte" herefter alles gøren og laden omkring firmaet. Det tog meget hårdt på Johannes Carlsen, der altid havde behandlet sine medarbejdere godt. Carlsen blev støttet af de fleste af sine medarbejdere og på det tidspunkt var der omkring 20 ansatte. Sagen blev også fulgt af aviserne og her kan man læse ved september måneds slutning at Carlsen forhandler med nogle af sine tidligere svende som nu er selvstændige, om at forpagte firmaet, da han ellers var bange for at måtte lukke. Hvilket ville ramme de mange medarbejdere. Slutningen på sagen bliver dog, at Carlsen lukker firmaet, for at koncentrere sig om forretningen. De forskellige medarbejdere, der af den grund bliver arbejdsløse, bliver, for de flestes vedkommende, beskæftiget andetsteds.

I november måned bliver Johannes Carlsen pludselig ramt af sygdom og dør den 29. december 1980 efter 31 år som installatør i Billund. Else Carlsen driver forretningen på Ole Kirks Vej videre med salg af elartikler indtil slutningen af 1993, hvor hun sælger forretningen til Hans Stoklund, denne arbejder med sikringssystemer. Værkstedet på den modsatte side af gaden rummer nu bl.a. brandstationen.

Billund omkring årtusindskiftet

En butik der er forsvundet.

Barber- og frisørforretningen på Solsortvej.

Knud Henriksen som stammer fra Kvong ved Varde, kom til Billund i 1960. Han påbegyndte sin uddannelse i 1948 og arbejdede derefter forskellige steder, sidst havde han forretning i Gesten, men ville gerne andet steds hen. I 1958 var de i Billund for at se på forholdene, da de kunne tænke sig at flytte hertil, men grundlaget var for dårligt. I 1960 solgte han forretningen i Gesten, og så skulle det være.

Han købte grunden på Solsortvej af kommunen, på det tidspunkt var kærner Nielsen lige kommet til byen, så det var ham han forhandlede med, og denne mente der var gode muligheder for indtjening. På det tidspunkt boede der 750 personer i byen og det samme på landet, men udviklingen var ved at tage fart. Kommunen havde købt jorden fra Vagn Jensens gård og havde udstykket den, så det var græsmark der skulle bygges på.

I samme tidsrum kom 3 andre "nybyggere" til, det var Alfred Christensen, mælkeemand, Søren Ottesen, Radioforhandler og Svend Erik Andersen, købmand. Henriksen ville gerne have en grund i nærheden af købmanden, og fik at vide, at det var det rette sted, da købmanden ville bygge på det andet hjørne. Det blev dog ikke til noget, men grundene var købt af købmand og bager og der var planlagt mælkeudsalg, købmand, bager og barber. Der var også truffet aftaler med de der skulle drive forretningerne, så derfor var de nye ikke særlig velkommen, hvad de fik at mærke. Indehaverne af grundene var købmand H.C. og bager Christensen.

Man kunne ikke lide konkurrence, hvad en af byen forretningsdrivende Johs. Carlsen kom til at mærke, han havde lavet elinstallationerne i huset hos Henriksen, og ville så skiftevis lade sig klippe hos Henriksen og hos den "gamle" barber Jepsen. Da han kom til Jepsen for at blive klippet efter gangen før at være klippet hos Henriksen, ville Jepsen slet ikke lukke sin butik op, så længe Carlsen stod udefor og ventede, så han måtte derefter lade sig klippe hos Henriksen hver gang.

Solsortevej var lidt afsides, særlig da lufthavnen bevirkede, at udviklingen ikke længere ville gå mod nord, så Henriksen ville gerne have en forretning på Hovedgaden, der var også forskellige muligheder hos nogle af de "gamle", men det kunne ikke lade sig gøre. Så i midten af 60-erne kom der et projekt butikscenter på tale, og mange var meget interesserede, og tegnede sig for forskellige forretninger. Centret skulle bygges omkring en kirke og en biograf, med en kombination af butikker med boliger og kontorer på 1. sal. Det var et rigtig prestigebyggeri, og blev derfor heller ikke til noget.

Henriksen søgte stadig efter et sted i Hovedgaden, og så blev søster Johannes hus ledig og til salg. Henriksen var nede og se på det, men det var for dårligt, og så gik familien imod, det var ikke så nemt at flytte fra noget nyt til noget gammelt, så det blev heller ikke til noget. Det var i 1966. Det blev i stedet til Lisette børnetøj senere "Den Røde Okse" nu "Rådhusbageren. Det blev så ved det gamle, Henriksen blev på Solsortevej indtil han solgte forretningen i 1995 og gik på efterløn.

Billund omkring årtusindskiftet

Et par enkelte tal til at vise udviklingen: i 1960 fik Henriksen 3,50 kr. for en klipning, i 1995 fik han 80,00 kr for det samme arbejde.

Forretningen på Solsortevej er i dag solcenter.

Billund omkring årtusindskiftet

En forretning der er forsvundet.

Billund Købmandsgård

Billede er fra 19850-1985

Den 29. juli 1946 overtog Anne Margrethe og Harald Christensen Billund Købmandsgård efter købmand Knudsen – Edith Kirk Christiansens fader. Parret kom fra Blåhøj, hvor de havde haft en forretning i et år. Harald Christensen, i folkemunde HC var fra Nordenskov og havde fået sin uddannelse i Glejbjerg samt Handelshøjskolen i Aarhus, Anne Margrethe kommer fra en skovfogedfamilie ved Holsted.

Med forretningen fulgte også en god kundekreds, som hurtigt udviklede sig i lighed med Billunds udvikling, men de første år var noget besværlige, da man stadig i en del år havde rationeringer, og derfor måtte folk aflevere rationeringsmærker for at kunne handle de ting, der var underlagt begrænsning og det var ting som smør, sukker, kaffe, og petroleum samt en del andre ting. Disse rationeringsmærker skulle hver aften tælles op og ordnes.

Ret hurtigt efter overtagelsen blev der lagt til forretningen, da der var et rum, som måske tidligere havde været en selvstændig forretning, men nu var oplagsrum. Det blev nu i stedet en del af butikken. Varesortimentet var stort. Hos HC kunne man købe næsten alt, det var det man betegnede som en rigtig landhandel, der kunne betjene både husejere, landmænd og til dels også håndværkere. Desuden havde man dengang kartotekskort og kontrabøger, da folk købte på kredit, og så som regel betalte en gang om måneden. Det gav selvfølgelig også ekstra arbejde, og da HC selv ville passe regnskabet, sad han mange gange til omkr. midnat før han var færdig.

Fra begyndelsen havde de to kommisser til hjælp, og snart begyndte de også at have elever, som fik deres praktiske uddannelse i butikken, heraf flere her fra byen. Den første var Christian, Central bestyrerens søn, og med årene kom flere til. Både elever og kommisser var i starten på kost hos købmandsparret. Med tiden kom der også to drenge i familien, så Anna Margrethe havde nok at se til i privaten, som de første år var i den del af huset, der vendte over mod Papindustrien. Men al den tid hun kunne afse, var hun med i arbejdet til langt ud på aftenen.

Billund omkring årtusindskiftet

I begyndelse have købmandsbutikken ingen spiritusbevilling, hvilket betød, at de heller ikke måtte sælge øl, og det var noget af en hemske, så efter nogle få år søgte de om at få bevilling. Den skulle til afstemning, og afstemningen skulle forgå på Kroen lige overfor. Det var en spændende dag, for det betød meget for forretningen, om man fik denne bevilling, og resultatet blev positivt, så fremover kunne de supplere sortimentet med både øl, vin og spiritus.

Det var også muligt for folk at få varer leveret. To gange om ugen var der landtur, hvor en chauffør kørte ud med varer. Man kørte også ud med olie. Det blev kørt ud i en stor tromle, der var til at sætte på en ladbil.

Først i 60-erne byggede de igen om, nu blev privatboligen lagt til butikken, for familien havde bygget et ønskehus på Vejlevej 4, forretningen blev genåbnet som supermarked – selvbetjening -, det var ikke alene den første i byen, det var også før nogen var kommet på den idé i Grindsted.

I 1974 fik HC en blodprop, og måtte tage mere hensyn til sig selv efter det. Han var kun 55 år. Dog vedblev de med at drive forretningen, men HC måtte lægge sine store fremtidsplaner i skrivebords-skuffen. Han havde tegninger og planer for en ny forretning under udarbejdelse, og var også i gang med forhandlinger om en grund. Den nye butik skulle ligge bag mejeriet, som der allerede dengang var tale om, snart skulle nedlægges. Havde det lykkedes for ham, havde rådhuset i dag ligget et andet sted.

Mange gange oplevede købmandsfamilien, at der havde været indbrud i forretningen, og hver gang var det hovedsagelig spiritus og cigaretter der var fjernet, men andre mindre ting gik tit også med, uden man umiddelbart opdagede det. En gang fandt man nogle af de stjalne cigaretter hos en skopudser i Aarhus. Man havde nemlig i en periode mærket et parti cigaretter, og det var dem tyvene havde forgrebet sig på.

I købmandsbutikken modtog man også forskellige ting fra kunderne, som så blev sendt videre, det drejede sig om æg, som blev afhentet to gange om ugen, og i jagtsæsonen vildt af forskellig art, som blev sendt videre til en vildthandler i Vejle.

På grund af HC's helbred solgte de i 1979 forretningen og gik på pension. Der var nu 8 ansatte sammen med købmandsparret. Nu kunne de så i nogle år hellige sig deres interesser der for HC's vedkommende var badminton, fodbold og golf. HC var en habil golfspiller.

Huset på Vejlevej, som de havde bygget sådan, at de kunne bo der så længe de kunne klare sig selv, blev de tvunget til at forlade, da kommunen efter lægestriden fik den idé, at alt skulle rives ned der omkring for at bygge Lindegården og boligblokkene. Det var en stor skuffelse for parret, og særlig tog det hårdt på HC, som lige havde haft en hjerneblødning og var kommet hjem fra hospitalet i kørestol. Huset på Vejlevej havde Anna Margrethe selv tegnet, så det fungerede som det skulle.

Efter salget af købmandsgården, blev den ikke længere ordentlig vedligeholdt, så det var ikke nogen stor sorg for parret, da den blev revet ned. I dag ligger de grå boligblokke på stedet vor Købmands-gården engang lå. HC døde den 4. februar i år.